

A hétezer.

„De meghagyok Izráelben hétezer embert, minden térdet, mely meg nem hajolt a Baálnak, és minden ajkat, mely meg nem csókolta azt.“

I. Kir. 19:18.

Ezeket a szavakat Illésnek mondja Isten, a prófétának, aki elkeseredve panaszkodik arra, hogy Isten szövetségét elhagyta Izráel népe. Illésnek úgy tetszik, hogy rajta kívül senki sincs már Isten ügye mellett. Maga hogyan tudna ellenállani a gonosz uralkodónak, az elpártolt főembereknek és hitetlen népnek? Isten ügyére csak pusztulás várhat. „Elég, Uram — sóhaj — vedd el az én lelkemet!“ De Isten szól: „Meghagytam hétezer embert Izráelben.“

Ezt a hétezer embert Illés nem ismerte. Nem is tudott róluk. Lehet, hogy ezek egymásról sem tudtak. A bálványimádás, isten káromlás, bűn és nyomorúság tengerében megvonulva, talán bujdokolva bolyongtak Izráel hegyei között, mindegyik azt hitte, ő az utolsó, aki még fennmaradt Isten gyermekei közül. Tehetetlenek voltak és gyöngék, üldözöttek és bátoratlanok, — de mégis hétezer volt. Isten egyháza nem pusztult el. Isten gondoskodott róla, hogy maradjanak olyanok, akik hívek hozzá.

A mai keresztyéneknek az a bajuk, hogy úgy el tudnak keseredni és olyan lemondóak tudnak lenni, mint Illés. Ha látják a bűn kiáradását, ha látják, hogy ma milyen sokan nézik túlhaladott dolognak Isten ügyét, vesztett ügynek, melyet nem érdemes támogatni, hogy az egyházat egy elavult intézménynek tartják, a keresztyének ilyenkor kétségbeesnek, meghátrálnak, vagy kapkodni kezdenek, emberi eszközökhöz fognak, hogy *ők* erősítsék meg Isten ügye diadalát. Némelyek csüggedve néznek a hitetlenség hatalmai felé: mit lehet ezekkel szemben tenni? Mások nagyarányú terveket szőnek: Nem szabad pusztulni engedni Isten egyházát, meg kell menteni szociális munkával, a körülményekhez való alkalmazkodással!

Pedig a hétezer megvan. Isten gondoskodik róla, hogy az ő egyháza meg ne semmisüljön. Az nem emberi alapokon nyugszik. Megsemmisülhet benne az, ami emberi, de Isten megtartja választottait. Így kell néznünk a mai időkre is. Az Egyház Feje Krisztus, az Ő kezében vagyunk, s bárhogyan kérkedik a bűn és hitetlenség, az a hétezer itt van közöttünk, akik az Ő Egyháza magvát készítik itt a földön. Mi közte vagyunk-e?

I. L.

Néhány gondolat Ravasz Lászlónak Prohászka Ottokárról elmondott emlékbeszédéből.

Prohászkat a lélek athlétájának nevezi szemben az élet királyfiával, a marathoni futás győztesével. „Mindenestől fogva szellem, csak annyi belőle test, hogy valamiképpen beilleszkedhessék az érzékelhető világba. Mindenképen az exercium, a készület embere ő, aki önmaga gyakorlásával építi fel lényo monumentálitását, egy szóval a misztikusnak nevezhetném, akire nézve elveszett a látható világ, mert semmivé vált egy megnyert új világgal szemben, vagy pedig a látható világ: erdő, tenger, ég és föld, ember és örökkévalóság képpé és érzéssé változott benne át.“

Prohászka „emberségének külső vonásai tűnnek fel először. Szemünkbe ötlük, hogy nem volt elnyomorított keleti fakir, akinek érzéki teste összetört, hogy helyette lelki tehetségei megdöbbentő módon kifejlődjenek; nem volt vak, aki fénytelen belső látásokból a szürke foltok univerzumát építi fel, süket, aki hangtalan orcheszterek zúgásával telik meg, mint ha elemekben usznék, nem volt tört fizikum, mint Pascal, vagy Descartes, akiknek élete befelé való dimenziókat keresett és a törések helyén új világokat épített fel. Karcsú, magas szép ember volt. mégis mindaz, ami külső rajta, csak átutalás, pitvar, kezdet, még inkább karcsú, formás hid, amely egy ismeretlen szigetre vezet.“

„... impresszionista és expresszionista volt. Ő a színeket színesebbeknek, a hangokat zengőbbeknek látta, a realitás benne realisabbá vált és az életszükség felfokozódott akkor is, amikor a külső világgal befogadóként állott szemben és akkor is, amikor kifejező lett.“

„Prohászka lelki ember volt, de nem volt elméleti ember; esztétikai lélek volt. Az emberek csodálkozva keresték magyarázatát, mi is az oka annak, hogy Prohászkanak már az első mondatai is egészen másképen hangzanak, mint a tudósok, elbeszélők, vagy a politikusok beszédei. Ennek az az oka, hogy Prohászka nem foglalkozott a hétköznapi dolgokkal úgy, amint azok színtelenül, megkopva a valóság homok- és kavicstengerében nehézkednek és kavarnak. Prohászka mindig belső látásról beszélt. szenvedélye volt szárnyalni, kinyulni, mások felé emelkedni, belefurni magát a kék ég végtelenjébe. Sas perspektiva az, amivel Prohászkanál találkozunk.“

„Égni, lángolni akarok — mondja, — nem a filozófia istállólámpása, akarok lenni.“ Ő nemcsak esztétikai ember volt, hanem vallásos embere is. „Vallás alatt itt... a léleknek azt a gyökeres és egyetemes vonását értem, amelyen az élet minden jelenségét és rezdülését az egyetemessel és végtelennel: Istennel

hozza összefüggésbe . A szépség volt életnek formája, belső tartalma a hit volt. Sohasem kerültek egymással úgyszembe, hogy elpusztította volna egyik a másikat, még az összeolvadás árán sem. Nem lehetett olyan művész, hogy prédája legyen érzéseinek, . hogy tragikus dekadensé, akár mosolygó bohémné tegyék, — nem lehet elképzelni karrikaturarajzolónak. Vallásos szenvedélye erkölcsi alkatát állandóan áthevítette, kiégette belőle az emberi alacsony szenvedélyeket s olyan tisztaságot biztosított számára, amelyet a művészek között alig lehetett találni. Viszont vallásossága nem ölthetett világmegevető darócruhába öltözködő, szépséggyűlölő és képromboló csuhát, mert a világot mindig isteni szépségében látta s ezért a szépségért szerette a látható világot.“

Anyanyelve német, a magyart később tanulja meg, bár nem egyszer vét a nyelv szabályai ellen, mégis született nyelvformáló tehetség . Szótlan, magányos ember-oltvány, aki pirulva és dadogva hordozza lelkének előtte is ismeretlen nagyságát és örökségét . Anyyira benső látásra, lelki szemléletekre van beállítva, hogy reánézve alig van jelentősége az embernek. Sohasem volt barátja, szüleitől távol él. Ugy nő fel fel, mint magányos fa a hegytetőn, mindenkinek látványa, mindenkinek látója . Olyan volt, mint egy künnfelejtett érzékeny lemez augusztusi csillagos éjszakán. Egy élet alig volt elég, hogy mind előhívja azt a sok ismeretlen csillagképét, hangulat emlékeit a lelkén átsuhanó gondolatoknak, mozdulatoknak és életformáknak, amelyek ifjú lelke öntudatában átsuhannak és tudatalatti rétegeiben felhalmozódtak Felszentelése után . „előbb Esztergomban káplán, később theologiai tanár és spirituális. Itt lép lelke elé . . .“ a magyar katolicizmus, mint hivatás és program. Kifeszül benne később a vallásos próféta, aki új korszakot akar teremteni s egyszer csak az esztergomi szikláról kicsap egy új hévforrás: Prohászka Ottokár igehirdetése.

Máról-holnapra állig fegyverzetben, leeresztett sisakrostélyal, fényből való tollbokrétával ott lovagol a porondon a magyar Parcivál: Prohászka Ottokár, az esztergomi spirituális. Ma kispapokat von be misztikus gyakorlati fénytőlcsérébe, holnap egy országnak beszél a diadalmas világnézetéről, közben névtelen szegények, a Hegyibeszéd együgyűi és szenvedői között járja „a második mérföld“ útját, adja oda kenyérét és egyetlen kabátját, gyóntat és pásztorol. Egyik nap pacsirta, mint Assisi Ferenc, aki az istenbirás fényözönébe fúrja be magát, a magasságok felé, majd sas, mint Ágoston, aki világok fölött száll át, sirály, aki hegyi fészkeben szerelmi dalt bug, vihar fölött ujjongva szálldos, mint Clairveauxi Bernát. Alakja olyan gyorsan nő,

hogy a külső események mellékkörülményekké válnak reánézve. Az, hogy egyetemi tanár, majd székesfehérvári püspök lesz, alakján, ritmusán, útján nem változtat. Egészen biztos, hogy egy szál kankalin neki drágább volt, mint püspöki dominiuma. Nagyobbra nőtt, mint állása, nagyobb, mint műve és mindig nagyobb annál, amilyenek látszik. Olyan alázatos volt, hogy ilyen csak uralkodó lélek lehet. Nem parancsolni, csak inspirálni, nem kényszeríteni, hanem sugalmazni akart. Körülötte lelki tavasz támad, az idő hozzá igazodik, egy korszak kezdete és csúcsa, egy nagy szellemi mozgalom forrása és jogcíme, programja és dinamikája, egy új szellem-történelmi irány képviselője. Közben kitör és elviharzik a háború. A vörös árvíz végigsöpör rajtunk és midőn elvonul, iszapba takart romok maradnak utána. Nem tudott úgy senki sírni a romok felett, mint Prohászka Ottokár. Nem tudott senki úgy vádolni, és tetemre hívni és nem tudott senki úgy vigasztalni mint ő

Dr. Thúry Kálmán.

A királyhágómelléki egyházkerület Domahidy Elemér elhunytával megüresedett főgondnoki tisztségbe dr. Thúry Kálmán nagyváradi ügyvédet és egyházkerületi ügyészt választotta meg.

Dr. Thúry Kálmán neve, értéke és munkássága nemcsak saját egyházkerülete, hanem az erdélyi egyházkerület és az egész romániai magyarság előtt is ismeretes, tisztelt és nagyrabecsült. Benne az egyházkerület presbitériumainak túlnyomó többsége olyan férfit tisztelt meg a legnagyobb tisztséggel és a legdiszesebb méltósággal, melyben világi férfinak egyházi téren része lehet, aki életének több, mint felét az anyaszentegyházért való lelkes és odaadó munkásságában töltötte el.

1871 július 1-én született Nagyváradon. Iskoláit: a gimnáziumot és jogot szülővárosában végezte, már kora ifjúságában számos feltűnő bizonyosságát adva kiváló tehetségének és páratlan akaraterejének. A jogi szigorlatokat és az ügyvédi vizsgát Budapesten tette le. Már mint fiatal joghallgató néhai dr. Várady Zsigmond országos hírvédelmi ügyvéd és kriminálista mellett szerzett pályáján gyakorlatot. Az ő irodájában hét évig dolgozott és 1897-ben önálló ügyvédi irodát nyitott.

Már két évvel előbb: 1895-ben tehát 24 éves korában megkezdte egyházi téren való működését, midőn a nagyváradi presbitérium jegyzőjéül választotta. Két év múlva presbyter lett s ahhoz két évre már szélesebb munkamező nyílt meg előtte, midőn 1899 tavaszán a bihari egyházmege ügyészévé választotta.

totta, mely tisztségét 1922-ig viselte. 1925-ben, mint 44 éves fiatal férfit, a nagyváradi egyház a nagy elődök által különösen diszessé emelt főgondnoki tisztségre hívta el, melyet azóta megszakítás nélkül, tehát immár 15 éve páratlan tevékenységgel tölt be. 1922-ben a bihari egyházmegye is gondnokául választotta, de arról három év múlva lemondott. A királyháómelléki egyházkerület megalakulása alkalmával ügyészévé lett és egyszersmind tagja minden fontosabb bizottságnak. De tagja azoknak a szervezeteknek is, melyek a

Magyar fajunk minden értékét magában foglaló egyénisége széles látókörű európai műveltséggel egyesül, melyet még teljesebbé tett nagy utazásai alkalmával, midőn Európa legtöbb országát beutazta.

Családjában, mint gondos jó férj és családapa szeretett feleségével és 13 éves kis leányával megelégedett, boldog családi életet él. Mint magánember pedig erős hitű keresztényen, ki hitét tetteiben mutatja meg és melegszívű, másokat megbecsülő, a szó igazi értelmében vett egész ember.

két egyházkerületet egyetemesen irányítják és közös ügyeit intézik. Így a főtörvényszéknek és a zsinatnak is, és e minőségében az I. t. c. tervezetének készítője és előadója.

De kiválóságát nemcsak az egyházi életben, hanem világi téren is korán felismerték és méltányolták. 1910-ben a hatalmas, sok tagot számláló nagyváradi ügyvédi kamara titkára s 1916-ban, tehát 45 éves korában annyi sok érdemes és idősebb ügyvéd között, a kamara elnöke lett. Erről a tisztségéről az impérium változás folytán eltávolított, de később közkívánatra elvállalta az alelnöki tisztséget, melyet ma is visel.

A politikai életben különösen kisebbségi sorsunkban vesz tevékeny részt, mint az Országos Magyar Párt alelnöke s a biharmegyei magyar tagozat működésének egyik jelentős irányítója. Lelkes magyarságát sokszor behívelytette, de legjobban akkor, midőn nemrég elvállalta a sok fáradsággal és áldozattal, kevesebb reménységgel járó képviselőjelöltséget.

Megválasztása úgy egyházkerületére, mint egyetemes egyházi életünkre nézve nyereség. Nem ő nyert e díszes tisztséggel, hanem anyaszentegyházunk nyert azzal, hogy őt szélesebb munkakörbe állíthatta. Egyházkerületében senki sincs, sőt a két kerületben is alig — világi férfaink között, — aki egyházi törvényeinknek, ügyeinknek és egész egyházi életünknek olyan tökéletes ismerője volna, mint ő. Nemcsak életidejének, hanem munkaerejének, energiájának is nagyobb felét töltötte az anyaszentegyházért való fáradozásban, mert nemcsak tehetségével, hanem lélekkel is munkálkodott.

Új tisztségébe nem viszi a nagy név, magas származás örökölt váltságát, hanem, ami ezeknél sokkal több — a tehetség, lélek és törhetetlen akaraterő méltóságát. Mindez garancia arra nézve, hogy tisztségét nem méltóságának, hanem új munkára elhívásnak tekintti.

Az Ur áldása legyen munkásságán és egész életén.

Néhai Dimény József

volt marosvásárhelyi ref. pap életrajza
1792–1855 jan. hó.

Nagygalambfalvi Dimény József máramaros várm. és marosszék hites táblabírája, a máramarosszigeti jogakadémia tanára s a Marosvásárhelyi ref. anyaszentegyház rendes papja, született Tordán 1792. évben. Elemi iskoláit szülővárosában Tordán, középiskoláit Nagyenyeden végezte. Érettségi után a theologiai, filozófiai és jogi szakot kitűnő sikerrel elvégezve, a nagyenyedi filológiai classis vezetésével biztatott meg. Egy év múlva a göttingai egyetemre ment, hol theológiát és filozófiát hallgatott két éven át. Tanulmányai befejezte után, Bécsbe ment, hol Gróf Teleki Sámuel udvari kancellárius papja volt egy évig. Innen hivatott meg, a máramarosszigeti jogakadémiára, tanárnak, hol a jogbölcsezet és jogtörténelmet adta elő 6 éven át. Ugyan ott, mint hites táblabíró, az ítélezéseknél is agilis tényezőként közreműködött. 1828 évben Marosvásárhelyre választották meg rendes papnak, néhai apósa Székely Márton helyébe. Mint marosvásárhelyi lelkész 15 éven át hirdette az Úr igéit, védte az egyház és híveinek érdekeit és józan életelveivel, kitartó buzgalommal, igaz lelkész atyai szeretettel és jó indulattal szolgálta azt. Az ő idejében épült a kistemplom és szenteltetett fel az Urnak dicsőítésére 1830 év szeptember 12-én. A kisebbik harang a Dimény József nevét őrzi ma is és hirdeti mindenkoron az ő emlékezetét.

1843 év tavaszán, a jobban jövedelmező felvinci lelkészi állást foglalta el, itt buzgólkodott 1848 november haváig, mikor is egy vasárnapi Istentisztelet tartása közben, érkezett a vészír, hogy itt az ellenség, meneküljön mindenki. A vészírre a hívek mind elmentek, menteni életüket és vagyonukat s bár már üres volt a templom, hagyomány szerint, ő csak akkor távozott, mikor a szokásos utókönyörgést és Uri imát is elvégezte. A templomból kilépve, az emberi gyarlóság és elvtetemültség tárult szeméi elé. A mindent megemésztő lángok, a falut betöltő emberek kiabálása, asszonyok, gyermekek jajveszékélő sírása, harangok kongása, részeg emberek orditozása, verték fel a falu ünnepi csendjét. Ily rémes, észbontó zürzavar közepette, sikerült neki a parokiára jutni, hol felesége és gyermekei, szekérben ülve, kétségbe esve várták, sürgették, kérték, hogy üljön fel, meneküljenek, mig lehet. És ő, ekkor még a szobába ment, palástját imakönyvét letette, de hirtelenében lekiállapotában könnyen megmagyarázható, megérthető valóságos cselekvési bénulás állott be: úgy, hogy elfeledett mentési és biztosítási intézkedéseket tenni. Mindent tárva-nyitva hagyott s menekült családjával, szülővárosába,

Tordára, hátra hagyva nagy mennyiségű borát, gabonáját, takarmány és állat-állományát, összes butorozatát, és gazdasági felszereléseit; melyből később, vajmi kevés, és az is hasznavehetetlen állapotban került elő. Ezen tetemes anyagi kárhoz, hozzá járult egy nagyobb csapás, Tordán elvesztette drága feleségét, szomorúságában vigasztalóját, gyermekeinek szerető és gondos édesanyját, a szegények és aggok pártfogóját. Bús özvegyiségében, jó gyermekeiben lelte egyedüli örömét. Állása nem lévén, Báró Kemény Sámuel kegyei biztosítottak részére gondtalanabb napokat 1850-ig. Ekkor Bodolla Sámuel erdélyi ref. püspök ajánlatára, Bukaresti pappá választották. Állását 1850 október 13-án elfoglalva, ott hitének és fájának éli és dolgozott. Egyháza megerősítése, felvirágoztatása volt életének egyik főcélja. Nemes célja kivitelében, minden eszközt és alkalmat megragadott. Az akkori főurak: konzul és más államférfiakkal megismerkedve, a francia és német nyelvet teljesen bírva, ismereteit hasznosan gyümölcsöztette egyháza javára. Irodalmi téren is buzgólkodott, dolgozott. Többek között napvilágot látott egy jogbölcsezeti, egy lélektani munkája, egyházi beszédei, egy halotti beszéde, I. Ferenc magyar királynak 1835-ben történt elhalálózása alkalmából. Megírta a marosvásárhelyi református egyház keletkezésének történetét is. — Szociális téren is sokat fáradozott, dolgozott híveikért. Azoknak gyermekeit, egyes ipari szakokon képezte, jobb elhelyeztetésükről gondoskodott. Egyházának az akkori nehéz viszonyok ellenére, egy 10 holdas területet szerzett, a városi tanácstól. Ez a föld a tárgovistei sorompon kívül esik. Ma egy sokat érő hely Bukarestben. Ezen ingatlan egy részét temetőnek rendezte be az egyház. S mily csodálatos intézkedése a sorsnak, hogy a temető első lakója, éppen a lelkész egy igen bájos és kedves leánya, Ágnes volt, kit tifusz betegsége folytán veszített el a család. Koós Ferenc volt brassói kir. tanfelügyelő, Diménynek utóda a bukaresti parochián, ennek felesége pedig, hajdon leány korában, lelki barátnéja volt az elhalt Ágnesnek, s mint ilyen részt vett a temetésén is, melyet elől nevezett Koós, „Életem és emlékeim“ c. könyvében lásd 382—384 lapon, igen meghatóan ír le. Elmondja, milyen szomorú temetés volt az, midőn a 3 km. távolságra eső sirkertbe a 60 éves ősz pap, sáros, esős időben hajdon fővel kísérté szeretett leányát: kitől a koporsó lebocsátása előtt, így búcsuzott el a bánatos apa: „Isten veled édes leányom Isten veled! Megnyugszom Isten akaratában, mert csak ő tudja, mitől mentett meg tégedet, kora haláloed által, ezen idegen földön.“

Koós megemlíti többek között azt is, hogy az ősz pap leányai mily végtelen szeretettel és tisztelettel voltak apjuk irányában s ugyan így az édesapa is leányaival szemben. Amint írja, olyan család volt az, hogy példányképpül szolgálhatott a bukaresti családoknak.

Sok csapás érte a tiszta életű, puritán jellemű papot. 1848-ban egyetlen fia Sándor, mint az édesapa reménysége eltávozott, a meleg, családi tűzhelyet felcserélte a vérrozsákkal diszes harci mezővel. A haza szolgálatában, mint vadászhadnagy, értékes vitézi tettekkel dicsőséget szerzett nevének s a családnak. Eltávozott a fiu a haza védelmére, hogy édes apja sohase lássa többé, hanem sirva menjen utána Jákob pátriárkával a koporsóba. Fia után elveszté drága feleségét, kedves leányát s végül őt magát állítják hadbírótság elé s börtönbe vetik.

Egy napon felhívást kapott a konzulátus útján, hogy haladéktalanul jelentkezzék a Nagyszébenben székelő hadbírósnál. Mi volt a vétke? Hogy egy szegény szolga szerepét betöltő egyénnek szállást adott rövid időre, — állítólag Váradi József lehetett, ki 1854. ápril 19-én vértanú halált halt, — s hogy a bujdosó emigránsok részére alamizsnát gyűjtött. Lelki világának tisztaságára vall és szépen karakterizálja érzéseit, gondolatait hiveihez intézett egyik oktató beszédében azon mondanása is:

*Légy nemes szívű, mindig igaz ember,
Bántani a gonosz így: sohasem mer,
Törhet rád akár ezer ellen,
Megvédelmez téged, s oltalmaz a jellem*

Lett légyen ő bárminő tiszta kezű, őszinte, igaz hitű jellem nagyság, javára a sors könyvében mi sem lett elkönyvelve. Ellenkezőleg: szamaritánusi cselekedeteit, bűnnek tudták be a bírák, s 9 hónapi vizsgálati fogság után, bár semmi bizonyíték nem volt ellene, kimondták rá az ítéletet. Elítélték, nem halálra, ennél súlyosabbra, négy évi várfogságra, a Gyulafehérvári kazamatákban leendő leüléssel.

Árván maradt leányai, apjuk távozása után, eladták minden ingóságait, s néhány hónap múlva útra keltek apjuk után. — Hosszas utánjárással reátaláltak, egy német főember lakására, hol kihallgatásban részesültek. A Fő úr eleinte hallani sem akart a látogatási engedély megadásáról. De egy, a Dimény leányokkal egykorunak látszó leánya, végig halgatta a leányok siró panaszát, s megértette körülbelül a lányok szomorú sorsát, kívánságát, mert apja nyakába bóbult, és sirva kérte apját, hogy teljesítse a mit kérnek. A főúr engedett és kiállított egy 10—15 perces időre szóló látogatási enge-

délyt, s átadva azt a szegény Dimény leányoknak, utasította őket a főbörtön mesteréhez. A cella ajtajában, hol apjuk tartózkodott, várakoztak, míg megnyílt az ajtó.

De óh nagy égl Minő viszontlátás volt az? Az egész életén át a tisztaságot kedvelő apa, midőn piszkos rabruhájában, bozontos nagy haj és szakállal, kinőtt körmökkel, mosdatlan kéz és arccal megjelent, a fájdalom és keserűség jajszavai hangzanak el a viszontlátás öröme helyett. A szerető leányok ölelik csókolják édes apjukat s az ősz apa csak néz, néz és meghatottságában két nehéz könnycsepp gördül le sápadt sovány arcán. Ő már elsirta könnyeit, hisz egyebet sem csinált ártatlanságának tudatában.

A szomorú jelen és vigasztalan jövő képe volt ez, mely ha szólni tudna, mennyi sok mindent elmondott volna a szegény leányoknak. És a szomorú érzelem könnyzápóra percekig omlik, mikor is az egyik börtönőr — ki maga is könnyezett — gyöngéd figyelmeztetése csökkenté, de meg nem állítá azt, hisz az a szív fájdalmaiból ered és végnélkülinek látszik. És szól a porkoláb, hogy ne engedjék át magukat e szomorú érzelemnek: mert a látogatási idő rövid, hamar lejár, intézzék el a jövőre vonatkozó tanácskozás, megbeszélés részleteit. A jó leányok szót fogadnak: vizet, szappant, őllot és fésűt kérnek, édes apjukat megnyirják, körmeit levágják, megmosdatják és a hátra levő néhány percet sirással töltik el. Aztán elbucsznak, bánatosan, szívet rázóan, mintha éreznék azt, hogy itt e földön nincs részükre több viszontlátás, csak ott az egekben. Ilyen szomorú elgondolással válnak el az édes apától, szerető leányai, hogy ne lássák többé jóságos arcát, hogy ne hallják többé okos tanácsait.

A leányokat jó rokonok veszik pártfogásukba, kik feledtetni kívánják szomorú árvaságra juttatásukat. És ez alatt az édes apa megtört testtel várja a véget.

Ő Istent félő, kegyes életű pap volt egész életén át, ki utolsó kívánságára, sokaknak feladta az Urvacsorát, sokakat megvigasztalt és előkészített az utolsó útra. De neki mindez nem járt ki, hiányzott egy szerető kéz, mely szeméit befogja. Mindenkitől elhagyatva, nagy lélekkel, erős hittel, viselte nehéz sorsát, hívva Istenben, míg az Ur maga nem hívta 1885. évében január havában.

Irta nagyapja iránti hálás megemlékezésből

Marosvásárhely 1930.

szerető unokája:

*Vargha Gyula, s. k.
nyug. áll. p. főtanácsos.*

Keresztyén kritika

Ravasz László Prohászka-ról. Amikor a Ravasz beszédét először hallottam, egy társaságban felolvasni, a beszéd első hatása alatt azt mondtam: *Ez valóban egy tett volt.* Meg voltam győződve, hogy a tett erejével fog hatni. Amint most utólagosan olvasom a különböző sajtónyilatkozatokat a Ravasz beszédéről, meg kell állapítanom, hogy a magyar szónoki beszédek sorában a rendkívüli hatásúak közé tartozik, és egy egész országot, sőt a határokon túl is az egész lelki magyarságot ragadta meg.

Ebből a beszédből azonban nemcsak a Prohászka lelki emberét ismertük meg, de megismertük, önkifejezése tükrében a Ravasz nagyszerű lelki alkatát is. Ebben a beszédben benne volt az egész Prohászka, de a beszéd tevékenységén keresztül benne volt az egész Ravasz is. Első hallásra nem tudtam miben gyönyörködjem jobban, a Prohászka szellemi kiválóságában, vagy a Ravasz lelki nagyságában?

Ravasz László alkotó szellemében, az utolsó évtizedben mindinkább előtérbe lépett a szellem-történész, hogy ne mondjam, a kultúr-filozófus. Egész sorát idézhetném azoknak az írásainak, amelyek őt, mint elsőrendű *szellem-történeti látót*, sőt, mint kutatót mutatják be. Csak az akadémiai székfoglalójára: Pál Áthénben, hivatkozom. Ez például egy olyan nagyszerű szellem-történeti rekonstrukció, amilyen nincs a magyar irodalomban és kevés van a világ-irodalomban. A Prohászka-beszédje is erről az oldaláról mutatja Ravaszt, de egész beállításán, gondolat-vezetésén végig zeng egy lírai hang és egy csodálatos művészi szemlélet, amely a belső kényszerítés erejével ragad meg. Ravasz abban rendkívüli itt is, amit nem egyszer bámulhattunk más műveiben is, hogy *a fölényes intellektuális ereje épen olyan nagy, mint a művészi szemléltetőképessége, és ami még nagyobb teszi őt kortársai sorában: az erkölcsi-gyakorlati megragadó ereje, a tette serkentő ösztönzése minden szaván úgy üt át, mint a villamos áram a vezetéken.* Ezért volt tett ez a beszéd. Hogy az volt, ezt igazolja a Kálvinista Szemle legújabb száma, amely arról számol be, hogy a magyarországi felekezeti féltékenységgel és békétlenséggel szemben, amely már rendkívüli arányokat öltött, megindult a római egyház világi hívei részéről egy ellenáramlat, amely egyenesen fogadalomban robbant ki a vezető világi katolikusok lelkéből, amikor el-

kötelezték magukat, hogy a saját társadalmi körükben mindent el fognak követni, hogy minden felekezeti békebontást megakadályozzanak. Ennek a fogadalomnak a beteljesedése lenne aztán az igazi „magyar béke”, amely a szomorú triánoni béke nyomorúságait ellensúlyozni tudná.

Ugyanabban a társaságban, ahol a Ravasz Prohászka-beszédét először felolvasni hallottam, többeknek ajkán egyszerre tört fel a megállapítás: *Ezt csak erdélyi ember írhatta meg és mondhatta el!* Van ebben a megállapításban sok tránsszilván elfogultság, önbiztatás. Az azonban bizonyos, hogy az a megértő, magát azonosító szellem, amely a Ravasz beszédéből, mint tavaszi erő áradt: történetileg erdélyi keresztyén és evangéliumi szellem volt. Ez a szellem valamikor uralkodó erdélyi szellem is volt. *Bárcsak lenne az ma is!* T. S.

Az egyházfegyelem újból napirenden. Dr. Imre Lajos az egyházi lapok útján, az egyházfegyelemmel leendő tudományos foglalkozás céljából kérelemmel fordult a lelkészekhez az egyházfegyelmi gyakorlatra vonatkozólag és különböző kérdések megválaszolását kéri. Bár járna sikerrel anyaggyűjtése s bár kerülne ismét felszínre ez a fundamentális kérdés. Ezen a kérdésen fordul meg egyházunk jövődjéje, mert ezen fordul meg a kálvinista mivolta. Mindaddig, amíg ehhez a kérdéshez hozzá nem nyulunk, csak tüneti kezelést végzünk az egyház beteg szervezetén, mert csak a tiszta keresztyén egyházi fegyelem bevezetése és érvényesítése hozhat az egyház életében radikális gyógyulást. Le kell a református egyháznak még azzal is számolni, hogy esetleg elveszíti tagjainak egy részét, elveszíti talán a nemzeti élet-közösségre nézve is, de hadd vesszen, csak megszabaduljon az Isten anyaszentegyháza azoktól a nyavalyáktól, amelyeket az egyháznak épen ezek a csak külsőleg tagjai terjesztenek és tenyésztenek.

Ezelőtt csaknem tíz évvel, közvetlenül az imperium-változás után, nyomban, mint valami divateikk hódított az egyházfegyelem-gondolata, de mint divat le is tűnt minden eredmény nélkül. Hátha ma, amikor nem divat többé, több komolysággal és ígérettel kerül felszínre! Bárcsak úgy lenne! Azonban nem szabad elfelejtenünk ezzel kapcsolatban arról, hogy az egyházfegyelemről lehet ugyan ismét írni, beszélni és tárgyalni mindenekelőtt, de az egyházfegyelmet meg kell előznie a presbiteri és lelkészi kari fegyelem bevezetése, mert az egyházfegyelmet a presbiteriumnak és a presbiterium megbízásából és nevében a lelkipásztornak kell gyakorolnia, de viszont, *aki másokat fegyelmezni akar, annak előbb önmagát kell fegyelmeznitudni.* T. S.

A kálvinista Presbiter.*

Az Uristen szava a presbiterhez.

„Mikor hozándok fegyvert valamely földre, és a föld népe választ egy férfit ő maguk közül, és őt őrállójjá teszik;

És ő látja jőni a fegyvert a földre, és megfujja a trombitát és meginti a népet;

Ha valaki halládjja a trombitaszót, de nem hajt az intésre, s aztán a fegyver eljő és őt utóléri: az ő vére az ő fején lesz.

Hallotta a trombitaszót, de nem hajtott az intésre, tehát az ő vére ő rajta lesz; és ha hajtott az intésre, megmentette lelkét.

Ha pedig az őrálló látja a fegyvert jőni, s nem fujja meg a trómbitát, és a nép nem kap intést, és eljő a fegyver s utólér közülök valamely lelket, ez a maga vétke miatt éretett utól, de vérét az őrálló kezéből kérem elő. (Ezékiel: 33, 1–6).

Az Isten Igéjének intése a presbiterekhez.

„A köztetek levő presbitereket kérem én, a presbitertárs, és a Krisztus szenvedésének tanuja, és a megjelenendő dicsőségnek részese: Legeltessétek az Istennek köztetek lévő nyáját, gondot viselvén arra nem kényszerítésből, hanem örömet; sem nem rut nyereszkedésből, hanem jóindulattal. Sem nem úgy, hogy uralkodjatok a gyülekezeteken, hanem mint példányképei a nyájnak. És mikor megjelenik a főpásztor, elnyeritek a dicsőségnek hervadatlan koronáját.“ (I. Péter levele 5. 1–4).

* Ezalatt a cím alatt új rovatot adunk, tekintettel arra, hogy olvasóink egy tekintélyes része főképpen a városi presbiterek sorából kerül. Meg fogjuk szólaltatni ebben a rovatunkban református vezető embereinket, főgondnokokat, gondnokokat, presbitereket. Bizunk abban, hogy az Uristen meg fogja áldani újabb munkánkat.
Szerk.

A presbitérium és a sociális nyomorúság.

Ma a szociális kérdés és a gazdasági nyomorúság kérdései körül forog minden ezen a világon. Az ujságoktól a magánbeszélgetésig mindenki erről beszél, egymást érik a megváltó tervek és az elkeseredett panaszok. Isten ítélete zuhant erré a világra, hogy megmutassa, hogy „nem annak bőségében van az ember élete, amivel bír!“ A falvak lakói épen úgy érzik ezt a világot, mint a városok munkanélküli tömegei. S ha tudjuk, hogy a nyomorúság a legjobb alkalom a Sátán számára, mellyel bűnre csábítja az embereket, akkor kétségbe kell esnünk afelett, hogy a folyton fokozódó nyomorúság hány és hány lelket térít el Istentől és vezet a gyűlölet, kétségbeesés, káromlás, a bűn útjára.

Nem lehet, hogy az egyház és annak vezetője, őrállói, a presbitérium ne gondolkozzék ezen és ne foglalkozzék ezzel a kérdéssel. Gondoljuk el, mi lenne, ha egy helyen a presbitérium s az egyház vezetősége megpróbálná a kezébe venni a dolgot. Nem nagyszerű tervekkel, nem is azzal az igénnyel, mintha ő véglegesen tudná megoldani ezeket, mert az egyház azt vallja, hogy a nyomorúság oka a bűn, melyet csak Isten szüntethet meg, és semmi emberi próbálkozás nem elég erre. Hanem azért, mert

az egyház a Szentek közössége, testvéri közösség, melyben, ha „egy tag szenved, vele együtt szenvednek a tagok mind“ (I. Kor. 12:26.) s amelynek tagjai között áll a törvény: „A kinek pedig van miből élnie e világon, és elnézi, hogy az ő atyjafia szükségben van és elzárja attól az ő szívét, mi képen marad meg abban az Isten szeretete?“ (I. Ján. 3:17.) Az egyháznak tehát elől kell járnia abban, hogy „ne szóval szeressünk, se nyelvvvel, hanem cselekedettel és valóssággal.“ (I. Ján. 3:18.)

Anélkül, hogy itt nagy programot akarnánk adni afelett, hogy mit kell cselekednie az egyháznak, csak arról próbálunk gondolkozni, mit tehet a presbitérium ebben a dologban. Mert világos, hogy a presbitérium nem zárkozhatik el a világban levő nyomorúság elől és nem háríthatja el magától azzal, hogy ez a Nöszövetség, vagy a pap, vagy világi szervek feladata. Az első dolog tehát, hogy a presbitérium foglalkozzék a gyülekezetben levő nyomorúsággal. Vegye számba az egyház tagjai anyagi szükségait, a munkanélkülieket, nyomorgókat, akik éheznek és segítséget látnak, hogy legyen az egyháznak tiszta képe arról, hogyan áll ez a dolog a gyülekezetben.

Ha most ez megvan, bizonyára sok eszköz áll rendelkezésre a tényleges segítségben. Nem szabad elfelejtenünk, hogy az egyház feladata Isten igéjének hirdetése, tehát az egyház szociális munkája csak ennek az igehirdetésnek *egy formája*, mely mindig azon alapúl, hogy Istennek Krisztusban megjelenő szeretetére utal és hivatkozik. Gondoskodni kell tehát arról, hogy minden szociális segítségben mindenki azt lássa meg, hogy ezzel az egyház Isten parancsának engedelmeskedik, nem jócselekedeteket akar művelni, azért, hogy vele érdemeket szerezzen. Az, amit minden presbitérium megtehet, akkor is, ha semmi anyagi eszköz nem áll az egyház rendelkezésére, az, hogy időnként (mondjuk minden két hónapban) összegyűlve, megtárgyalja a szükségben levők ügyét. A presbiterek vállalkoznak arra, hogy időnként a nyomorúságban levőket *meglátogatják*, helyzetükről tájékozódást szereznek, ezeket a presbitériumban bejelentik. Már maga az, hogy vigasztaló és biztató szóval közeledik valaki hozzánk a baj és nyomorúság idején, nagy támogatás, még ha tényleges segítséget nem is jelent. De fontos ez azért is, hogy mindnyájan megérezzük a felelősséget, mert könnyedén csak az tud beszélni a dolgról, aki csak az újságból ismeri a nyomorúsághoz.

A következő, amit a presbitériumnak meg kell tenni: megvizsgálni a *segítés* módjait. A gyülekezetben nem az a baj, hogy nem akarnak, vagy nem tudnak segíteni, hanem, hogy tétován és nem teljes lélekkel fognak hozzá. Ezt a segítséget testvéri szeretetnek kell áthatnia és nem nagyképű „adakozásnak” vagy gögös „támogatásnak”. Mindenkinél az a kötelessége, hogy a testvére számára minden lehető megtegyjen. Elsősorban tehát a presbitereknek *személy szerint* kell segítségül jönni és a képesség és anyagi lehetőségek nekik adott mértéke szerint résztvenni ténylegesen a testvéri segítség munkájában. Ne legyen a presbiterek közül senki, aki maga is ne járjon elől jó példával a segítségnyújtásban, megtörve a kenyerét az éhező számára. A presbitérium azonkívül hasson oda, hogy már meglevő társadalmi szervezetek munkáit *támogassa, hívja fel* a gyülekezet minden tagját a testvéri segítség nyújtására, különösen azokat, akiknek Isten többet adott, figyelmeztesse a mások iránti kötelességükre. Nem szabad, hogy legyen a gyülekezetben egyetlen református egyház-

tag, aki ha a másoknak munkaalkalmat vagy segítséget nyújthat, azt elmulassza. A presbitérium érvényesítse a befolyását abban a tekintetben, hogy református munkaadó *ne bocsásson* el munkást, még jövedelme vagy haszna csökkenése árán sem, ne szüntessen be munkát, akinek olyan jövedelme van, hogy bőven megélhet belőle, szánjon abból havonta bizonyos összeget az egyház segélyezési akciójára, aki pénzzel nem tud, az rendelkezésére álló eszközökkel igyekezzék segíteni. A presbitérium feladata, hogy az igazi, képmutatás és nagyképűség nélkül való *szeretet* lelkét vigye be minden olyan munkába, amely szeretet tud adakozni megalázás, segíteni dicsekedés nélkül. Legyen a ref. presbitérium az első minden olyan mozgalom támogatásában, mely erre törekszik, s képviselje ott mindenik a Krisztustól kapott megbízását. Ahol semmi ilyen társadalmi segítség nincs, *szervezze* meg maga a presbitérium esetleg a többi egyházakkal karöltve a szociális támogatás munkáját.

Állítsunk magunk elé egy kisvárosi, vagy nagyobb falusi gyülekezet képét, ahol a presbitérium ebben a súlyos időben havonként összegyűl. Minden gyűlésen a presbiterek beszámolnak a meglátogatottak felől, számbaveszik, hol sikerült állandó segítséget nyújtani, hol van, ahova csak egy darab kenyér jutott. Számbaveszik, milyen lehetőségei vannak a segítségnek. A presbiterek, vagy mások, eljárják a gyülekezet családjait, mindenütt utánanéznek, ki, mennyivel járulhat az inség enyhítéséhez. Kinek, amiye van, összegyűjtik és a szegények gondnoka kiosztja s erről jelentést tesz. Ezen a gyűlésen bejelentik azt is, ha valaki munkaalkalmat tud, vagy újabb szükségről vesz hirt. És mikor mindezt megbeszélték, mielőtt ismét szétmennének, hogy vigyék a testvéri segítség és Isten igéje vigasztalását, ők maguk borulnak le s a gyűlés végén Isten elé terjesztik azt a sok bajt és nyomorúságot, amit láttak, s kéri Isten kegyelmét, hogy hadd lehessenek az Ő akaratának eszközei e nyomorúsággal teljes világban.

Nem gondoljuk-e, hogy egy ilyen presbitérium és ilyen munka felett Isten áldása van, s hogy ha a presbitériumok ezt tennék, kevesebb lenne a baj a világon?

I. I.

Ebben a rovatban csak a hozzánk beküldött könyvekkel foglalkozunk.

Kristóf György: *Bethlen Gábor alakja az egykorú német népköltészetben.* Első Kecskeméti Hírlapkiadó és Nyomda Részvénytársaság, 1930.

Tudomásunk szerint a Protestáns Szemlében jelent meg Kristóf Györgynek ez a rendkívül érdekes és jelentős dolgozata. Ezt megelőzte „Bethlen Gábor és a magyar irodalom” (Kolozsvárt, 1930, az Ifjú Erdély kiadása).

Kristóf György, mint egykori ényedi alumnus-diák, példaadó hűséggel, hálával és buzgósággal foglalkozik nagy pátrónusának: Bethlen Gábornak alakjával. Ebben a dolgozatában az egykorú, Bethlenre vonatkozó német népköltészet termékeit dolgozza fel és emeli ki azokat a színeket és vonásokat, amelyekkel e versek Bethlen Gábort jellemzik. Számszerint 61 a Bethlen fejedelem idejéből való magyar vonatkozású német népköltemények száma. Ezek azonban nem mint önálló irodalmi művek jelennek meg, tehát nem műalkotások, hanem fa- és rézmetszetek, ábrák magyarázatai, és valamennyi politikai irányzatosságú. A versek különböző álláspontokról, de valamennyi valamely oldalról jellemző Bethlen világtörténeti nagyságára. — Kristóf György nagy szolgálatot tett ezzel a fáradságos kutatásával mindazoknak, akik Bethlen-ben nemzetünk legnagyobbjainak egyikét tisztelik. A dolgozat azonban nem pusztán közlés, hanem az elmélyedő irodalomtörténész jellem-ábrázoló munkája is. Kristóf György dolgozatát a legmelegebben ajánljuk olvasóink figyelmébe.

T. S.

Dr. Roska Márton: *Néprajzi feladatok Erdélyben.* (Megjelent a Magyar Nép Könyvtárában, szerkeszti Gyallay Domokos). Minerva-kiadás, 1931. Ára 18 lei.

Még amikor nem vált divatosá a falu- és a néprajzi tanulmányozás, jelent meg ez az értékes füzet *Az Út Könyvtár*-ban. A Magyar Nép Könyvtára igen hasznos és áldásos feladatot tölt be ennek a füzetnek az újbóli megjelentetésével. A füzet nem elméleti kérdésekkel foglalkozik, hanem *gyakorlati útmutatás* akar lenni azok számára, akik készek néprajzi gyűjtést végezni. Mint gyakorlati útmutató pedig erőteljes, öntudatos, határozott szempontjai és célkitűzései, a helyes és lényegbevágó megfigyeléseket irányító tanácsai: mind alkalmasak arra, hogy a néprajzi kutatásoknak újabb lendületet adjanak. Roska Márton a tudós szakember biztos kezével segít lépésről-lépésre menni a néprajzi kutatások szövevényében. A néprajzi kutatások ma súlyos következménnyel járó, tehát felelősségteljes feladatot rónak mindazokra, akik ebben az irányban csak tethetnek valamit. Nagyon melegen ajánljuk Roska szép és értékes könyvét olvasóink figyelmébe.

T. S.

A református egyházak, valamint a református egyházi társadalom lelki megmozdulásairól, életéről, munkájáról és áldozatos cselekedeteiről szóló közleményeknek lapunk a legszívesebben helyet ad házmáskor. Ezért felkérjük olvasóinkat, hogy ilyenekről minket tudósítani sziveskedjenek. Ez által azt szeretnénk elérni, hogy az Erdélyi, valamint a Királyhágómelléki Református Egyházkerület területén folyó egyházi és egyháztársadalmi munkákról olvasóink tudomást szerezhessenek.

Az oroszországi vallásüldözések ellen a Magyar Kálvin Szövetség Budapesten, múlt év május havában nagygyűlést tartott. Ennek a nagygyűlésnek a határozatai külföldön élénk visszhangra találtak. De felfigyeltek a külföldön élő menekült oroszok, ezek között Seraphim menekült gör. kel. püspök is, aki folyó évi február hó 3-án Budapesten előadást tartott. Ez alkalommal még felszólaltak dr. Ravasz László és dr. Raffay Sándor püspökök, valamint József Miklós püspöki vikárius is.

A skót református egyház bibliai intézetet állított fel Jeruzsálemben azon theologusai számára, a kik tanulmányaikat a Szentföldön akarják folytatni.

A budapest—lágymányos—kelenföldi református egyház parochiális tanácsa kimondotta, hogy ezután minden hónap második vasárnapján urvacsora, osztással kapcsolatos istentiszteletet tart és pedig felváltva, az egyik hónapban közös, a másik hónapban külön kehelyvel.

Budapesten az Országos Nemzeti Klub folyó évi január hó 17-én tartotta meg ezévi első összejövetelét. Az összejövetelen Antal Géza püspök tartott előadást a holland-magyar kapcsolatokról. A holland-magyar kapcsolat, — mondotta többek között, — századokkal ezelőtt szellemi téren fejlődött ki és tulajdonképpen onnan kezdve datálódik, amióta Bethlen Gábor követei kint jártak Hágában. Attól kezdve a magyar ifjak a holland egyetemeket egyre sürűbben látogatják és a holland-magyar barátság politikai téren is hatásosnak bizonyult és erősen belenyúlt Magyarországra történetébe. A magyar ifjak 1624. után keztek kivándorolni Hollandiába és a XVII. és XVIII. század folyamán több, mint három ezer magyar ifjú nyert tudományos kiképzést Leiden, Franeker, Greeningen és Utrecht egyetemén, valamint az amsterdami liceumban. Részletesen ismertette ezután az előadó az I. Lipót korabeli eseményeket, amikor Hamel Bruinings bécsi holland követ I. Lipót uralkodása alatt számtalanszor interveniált a vallásszabadság és a magyar nemzeti jogok érdekében. Különösen kiemelte Antal Géza azt a szerepet, amelyet Hollandia játszott Magyarországon Rákóczy Ferenc szabadságharca idejében, amikor gróf von Rechterer vezetésével Hollandia követei felévet töltöttek Magyarországon, hogy a bécsi udvar és a magyar felkelők között a békét létre hozzák.

Upsala híres egyetemén legújabbán szintén tanácsokat állítottak fel a misszió-tudomány részére, melyen Westman Knut tanár, a kínai svédmisszió megindítója fog előadásokat tartatni a távol Kelet hittérítési viszonyairól.

Romániában a népszámlálás alkalmával nem volt elég, hogy a nem magyaros hangzású nevek viselőit nem fogadták el magyaroknak, hanem a régi magyar neveket is önkényűleg elrománosították. Így lett Keresztesből Crestisiu, Szöcsből Suciú, Gyürkiből Giuciú, Mátyásból Matei, Kádáról Cadariu és Magyarból Madgear. Legszembetűnőbbek voltak ezek a panaszolt eljárások Háromszék, Szilágy és Szatmár megyékben.

Budapesten az egész nagy magyaralföld öntözésének gigantikus tervén dolgozik Ruttkay Udó barcelonai magyar főkonzul, 30 mérnökkel. A terv az, hogy a Tiszát egy hatalmas duzzasztó gáttal felduzzasztják és a Tisza megett egy hatalmas táraló-medencét készítenek és ennek az óriási katlannak a vizével öntöznék aztán az egész Alföldet és villamos energiával ellátnák az összes alföldi községeket.

Perzsiában, az ottani keresztyén-misszió igen szép eredményeket bír felmutatni. Ami annak a következménye, hogy a perzsa sah, a vallásszabadság híve.

A **Budapesti Soli Deo Gloria** diákszövetség virágvasárnapi országos konferenciáját Budapesten 1931 március 29—31 napjain tartja meg. E konferencia előadói között ottan vannak dr. Ravasz László és dr. Makkai Sándor református püspökök is. A kolozsvári Ifjúsági Keresztyén Egyesület vezetősége fellívással fordult református ifjainkhoz és leányainkhoz, hogy akik ezen a konferencián részt óhajtanak venni, jelentkezzenek az „Ifjú Erdély” kiadóhivatalában, Kolozsvárt Református Theologia. Jelentkezni lehet március 1-éig. Résztvételi díj Kolozsvártól Budapestig és vissza Kolozsvárra, — közben kirándulás Lillaüredre, Miskolcra, Debrecenbe, Ceglédre, Kecskemétre és Szegedre — személyenként 1500 Leu. Ehhez a kiránduláshoz nem kell csak az állampolgársági bizonylat és személyazonossági bizonyítvány másolata.

A **Magyar Református Diákok: Soli Deo Gloria** Szövetségének lapja: a „Református Diákmozgalom” legutolsó számában igen érdekes és személyes vonatkozású interjú közöl Ravasz László dr. dunamelléki református püspöktől. Gyermekkori életének intimjásaival kezdi és a diákkori életét így jellemzi: „Furcsa szokásom volt diákkoromban, hogy amit meg kellett tanulni, nem nagy kedvvel tanultam, amit nem kellett megtanulni, szenvedéllyel tanultam. Tulajdonképpen azért voltam jeles tanuló, hogy anyámnak ne okozzak szomorúságot, elvből nem szerettem a jeles tanulókat. Éreztem azt, hogy ha valaki a napi pánzumot a maga minimális terjedelmében pontosan megtanulja s ezért a mintatanuló nevezetet elnyeri és az intézet büszkeségének magasztaltatik, borzasztó igazságtalanság történik az értékelésben. Egy ember értéke egészen másutt van, mint a hivatalos lennéresekben.” Tovább a kolozsvári református Theológián töltött idejére tért ki Ravasz püspök. Majd életének egy s más epizódját említi meg: „Már elemista koromban kijelentette egy rossz szaválás alkalmával édesapám, hogy szóval és énekkel nem fogok soha semmire menni. Molnár Albert a gyakorlati teológia tanára első predikációm után azt állapította meg, hogy egyházi szónok soha sem lesz belőlem, de azért szükség van reám, mint gondolkozó és író emberre. Ezért mikor a Farkas-utcai öreg templomban megkezdtem az ige hirdetői szolgálatot, elhatároztam, hogy a kénytelenségből erényt csinállok, ha már nem lehetek soha szónok, nem is igyekszem az lenni, ezért ennél fogva minden erőfeszítést arra fordítok, hogy értelme, teteje, keze-lába legyen annak, amit mondok, ezt el is fogom mondani egyszerűen beszélgetve magamból semmit sem engedek hozzá mondani-valómhoz, csak azt a belső meggyőződést, amelyet igazságomról érzek. Néhány hét alatt a Farkas-utcai templom megtelt, az emberek beszélgetni kezültek velem igehirdetői témáimról és bár nem lettem sohasem szónok, épen ezért tudtam igazán igehirdető lenni.” Ezek után azt az útját írja le, amely a mához vezette, ahol azzal végzi: „A Kálvin jubileum alkalmával alapos Kálvin tanulmányokat kezdtem végezni és ide tértem vissza, mikor 1919-ben a román impérium miatt a világon mindentől elszakadva, remeteségre, fizikai és lelki remeteségre voltunk kárhóztatva. A pozitív és történelmi teologia kikristályosította a Szentlélek érintésére kitörő érzéseket, tapasztalásokat és mire ide felkerültem, bizonyos változáson átmenve azzá lettem, aki azóta vagyok. Si quis toto die currens, pervenit ad vesperam satis est. Elég, ha valaki egész nap szaladva, estefelé célt ér, mondja Petrarca. En is megérkeztem egy napra való futással és ime nem este van, hanem hajnal.”

Bulgáriában a szobranje ülésén a zsidó szertartások szerint tette le az esküt egy izraelita képviselő, akit, mint pótképviselőt hívtak be. Az alkotmány értelmében az egyháza papjának a kezébe kell letennie a megválasztott képviselőnek az esküt. A szófiai főrabbi teljes egyházi ornátusban imaköpenyben jelent meg az ülésteremben és az új képviselővel együtt elmondotta a „Halljad Izrael...” kezdetű imát héber nyelven.

A **makói Bethánia**, mint rendszeren, úgy a mostani 6-év alkalmából is megtartotta az 6-évi szeretet vendégségét. Az estély műsorát Biblia-magyarázat, vetített képes előadások a gályarabok szenvedéseiről, elbeszélések és szavatok alkották.

Debreczenben új év óta minden református templomban sorba predikál minden debreczeni ref. lelkész. Ettől az újítástól az ottani egyházi életben sokat várnak.

A **zürichi** zionista kongresszuson a zsidóság sok nehezen megoldható problémája került szóba. A Palesztinába bevándoroltak két táborra oszlanak, amelyek nem tudnak egymással megegyezni. Az egyik csoport a jiddis-zsargont választotta nemzeti nyelvnek, a másik a héberhez ragaszkodik. Egyik vezérük, dr. Ruppin panaszkodott a miatt, hogy az asszimiláció mennyire megtöri a faji összetartozás érzetét. Sok a vegyes házasság és sok a kitérés. A születések számának az apadása is aggasztó méreteket ölt.

A **sepsiszentgyörgyi** református iparos és kereskedő ifjak bibliaköre folyó évi február 8-án igen látogatott műsoros szeretetvendégséget rendezett Sepsiszentgyörgyön.

A **svájci** elemi iskolákba bevezették — kötelező tantárgyként — a telefonálás megtanulását. Minden tanévben öt telefon óra lesz, amelyen a telefon szerkezetét, a telefonhívást és beszélgetés módját fogják a tanulóknak elmagyarázni.

Zilahon a reformátusok Kulturtermében tartották meg az ottani hittestvéreink folyó évi február hó 1-én, — a 10-ik — igen jól sikerült gazdag műsoros vallásos estélyüket.

Hírt adtunk arról, hogy a mai megkisebbitett határookra szorított Magyarországon a mezőúri református gimnázium az elmúlt évben ünnepelte meg fennállásának 400 éves jubileumát. A sárospataki főiskola pedig most készül megülni 400 éves fennállásának évfordulóját. De van a mai megkisebbitett Magyarországnak még egy nagy multu, ugyancsak 400 éves, sok nehéz időket átélte kálvinista főiskolája: a pápai. Nincs a mai Magyarországnak még egy olyan tanintézete, amely oly sok megpróbáltatáson és szenvedéseken ment volna át, mint a dunántúli kálvinisták pápai kollégiuma. Hiszen volt idő, hogy az előadásokat, a legendás hírű öreg eperfa alatt tartották csak meg és innen van, hogy a kollegium pesztjét is eperfa díszíti, mint a multa emlékeztető drága szimbólum. Ez iskola falai közül kerültek ki: Petőfi, Jókai, Endrődy Sándor, Ötvös Károly, stb., stb. Ez a nagy multú intézet is, tekintve, hogy pontos megállapítást nyert, miként alapítása 1531-ben történt, a folyó évben ünnepli meg alapításának 400 éves jubileumát.

A **genfi** 14. munkaügyi konferencia 78 szavazattal 12 ellen elfogadott egy nemzetközi megállapodást, mely szerint a kényszermunka bármely formájában mindenféle gyarmatban tilos és megszüntendő.

A **magyarországi** új egyházi törvények szerinti egyházközségi tagságukkal járó jogaikat azok, akik nem konfirmáltak, nem gyakorolhatják.

Budapesten tartózkodott február első napján a nemzetközi Naptárreform Liga megbízottja, aki az egész világon propagandát fejt ki egy igen érdekes és praktikus naptárreform érdekében. A Liga elve az, hogy a mai naptár, amelynél a hónapok különböző hosszúságúak, az egyes ünnepek mindig más és más napra esnek, nem praktikus és nem gazdaságos. Ezért tehát szimmetrikusan kell beosztani a naptárt. Az év 364 nappól álljon. Minden hónap 28 napos legyen. Ezért július és augusztus közé egy 13-ik hónapot is kell iktatni, amelynek neve Sol (Nap) lesz. A 365-ik nap úgyszólván kívül esik a naptáron: nemzetközi békeünnep lesz. Ezenkívül a szókővekre való tekintettel. — minden negyedik évben heiklatnak még egy külön rendkívüli ünnepnapot. A hónap elseje mindig hétfőre esne, a husvét pedig mindig április 15-ére. Eddig 9 állam kivételével minden állam beleegyezett a naptárreformba. Ezt a kilenc vonakodó államot keresi fel most a Naptárliga megbízottja s így jutott el Magyarországra. Ha a hátralévő 9 ország — köztük Magyarország is — elfogadja a naptárreformot, akkor a nemzetközi megállapodás értelmében 1934-ben életbe is lép az új időbeosztás.

Désen a magyar vasutisták eddig majdnem minden negyedévben románnyelv tudásukból vizsgát tettek; most ezeket a vasutistákat újabban megint vizsgára állították. Mintegy 100 magyar vasutast hívtak be románnyelv vizsgára. A jelöltek szóbeli vizsgáján többek között ilyen kérdéseket is adtak fel: „Mondja el kérem a Miatyánk-ot román nyelven.”

Az egyetlen kiút.

„Segíts ki minket a nyomorúságból, mert emberi segítség hiábavaló. Istennel, győzedelmet nyerünk.“
Zsolt. 60:13—14.

Mondják: a háború folytán rosszabb lett a világ. Csak annyira igaz ez, mint amennyire porosabbnak nevezhető ugyanaz az országút, ha a szélvihar fölkavarja. A rossz megvolt azelőtt is, de most, hogy a szemünkbe csapódott, mint az út pora, jobban árt és jobban akadályoz. Szem akkor is kell, mikor nincs előttünk felkavart por. Ma legfennebb nehezebb a tisztánlátás, ebben a fölkavart hangyaboly-életben. De nem kevésbé fontos. Sőt.

Mindennapi szó ajkunkon a nyomorúság. Nem csoda: szélviharban sokszor egyebet se látunk a pornál. Ez nem is baj: lássunk meg minden sebet. De vajjon látjuk-e az igazi, a legnagyobb nyomorúságot, minden bajnak főforrását: a bűneinket? Másfelől az a bajunk, hogy csak a nyomorúságot látjuk. Ezerféle gyötrellem se tudott még eléggé megtanítani rá, hogy az „emberi segítség hiábavaló“. Mennyit hagyta Isten szenvedni ezt a világot s ez még mindig nem tud hittel Őhozá kiáltani: „segíts ki minket a nyomorúságból!“

Meddig verjen még Isten? Meddig vagyunk még a nyomorúság-sújtotta vesztesoldalon?

Pedig nem nyomorúságra, veszteségre, hanem öröme és győzelemre születünk. Arra, amit keresünk, amire vágyunk. „Győzedelmet nyerünk“ — hirdeti már az ígértet útján is, Isten gyermeke.

De csak egyetlen út van rá: Istennel.

A világ még ma sem hitte el. Még sokfelé tapogatózik: még mindig növeli veszteségét, átkát. De előbb-utóbb visszatér a Krisztus egyszerű, alázatos útjára: az imádság fegyveréhez, az Istennel való élet győzelmes harcához.

(Vajjon én hol vagyok: a múltért sópáncodó vesztes táborban, vagy a diadal útját megtaláltak örvendező seregében?)

H. J.

Magyar nyelvű jegyzetes Biblia.

Azt hiszem, erre a címre sokan érdeklődve kezdik olvasni e cikket és csalódottan állapítják meg, hogy — sajnos — nem most megjelent magyarázatos, magyar, református kiadású Bibliáról van benne szó.

Pedig hány lélek vágyódik erre! A mai kor embere igen nagy nehézségekkel küzd — és legtöbbször tehetetlenül áll szemben még az Újszövetség könyveivel is. Magam is sok szomjazó ref. lelket ismerek, akik a Szentírásról szóló könyveket, ismertetéseket, sőt róm. kath. kiadású Bibliákat vettek, csak hogy közel férközhessenek a Könyvek Könyve világához.

Be kell látnunk, hogy e téren csak surrogatumokra van a ref. magyar hívő utalva. Míg a vizsolyi Biblia, és utána az egymást követő kiadások mindig adtak egyes, szövegmagyarázó jegyzeteket is: az utolsó pár száz év egyre jobban és jobban elvonta a lelkektől a megértést megkönnyebbitő segítséget. Jelentek és jelennek meg ugyan bőségesen a Bibliáról (általában) szóló könyvek, füzetek, ismertetések: de világos, hogy elsősorban nem ezekre van szükség. Különben is ezen művek sokszor racionalisztikus magyarázgatásokat, symbolizálást stb. adnak épen ott, ahol a Szentírás szövegéről szólnak.

Szükség pedig egy olyan kiadásra van, ahol a Biblia szövege mellett, illetve alatt, jegyzetekben felfalálható a megértést könnyítő a kifejezések értelmét a mai emberhez közel hozó, rövid magyarázat van. Természetesen tárgyilagos és egyúttal „református szellemű“ glosszákra gondolok. Nem akarok ahhoz a kérdéshez hozzászólni, hogy a Szentírás egyféle, és csakis egyféle értelme mellett miért van szükség arra, hogy ezek a jegyzetek „református szellemű“-ek legyenek, csak utalok arra, hogy én a „ref. szellem“ alatt az evangélium szellemével megegyező, tehát az igazi magyarázatot értem, mely egyedül képes a Kijelentés feltétele alatt megállni. — Utalok továbbá arra, hogy ebbe a kategóriába sorozom a Londoni Traktátus Társaság által 1928-ban kiadott, a négy Evangéliumot és a Cselekedetek könyvét tartalmazó, Copping Harold képeivel ellátott könyvet, mely azonban túlrövid jegyzeteivel nem felel meg teljesen a célnak; különben is csak az Újszövetség egyik, kevesebb magyarázatra szoruló felét adja.

Ezen a könyvön kívül tudomásom szerint csak a Wohlfarch-féle, a német eredetiből Incze D. és Herepei G. által átdolgozott „Újtestamentum Magyarázata“ áll még az érdeklődők rendelkezésére, de ez a munka ma meglehetősen ritka, igen nagy alakú és többet akar adni, mint szükséges volna (textus-feldolgozások, elmélkedések stb.)¹ Nyelvezete

¹Ennek oka az, hogy oktatásra szánt Bibliát akar nyújtani, lelkészek és tanítók számára.

és exegezise is több helyen módosítást kíván, bár kétségtelenül így is hasznos segédkönyve sok lelkipásztornak mindmáig.

A 35.000 lélekszámú olasz „valdens“ egyház tavaly nyáron 12 kötetes magyarázatos Bibliát adott ki (I. Kálvinista Világ IV. évfolyam 7. sz.). — Római katolikus testvéreink népszerű kiadásban, igen kis eladási ár mellett (1 Pengő) 1928-ban 20.000, majd még 50.000 példány Újszövetséget adtak ki. (Vulgata-fordítás), bevezetésekkel és jegyzetekkel ellátva. Ref. egyháztagjaink is veszik és olvassák ezt a formailag is ügyes kiadást, melynek tartalma, illetve jegyzetei azonban sok helyen erősen színezve vannak a római egyház — ha kell, erőszakos — kimagyarázásaival (lásd pl. II. Tim. 1:16—18; Jak. 5:14—15 jegyzeteit). — Különösen a kath. levelek magyarázatainak hangjai sokszor egyenesen polemikus (pl. Jak. 2:14—26; II. Pét. 3:16) és a szükséges tárgyilagosságot is nélkülözi.²

Egyenesen nélkülözhetetlen volna már egy, a magyar ref. egyház kiadásában megjelenő, magyarázatos teljes Biblia, vagy legalább is (egyelőre) egy Újszövetség. Nem polemizáló, nem is terjengős: de öntudatos, rövid és kifejező bevezetésekre (levelekre), jegyzetekre van szükség. A mi egyházunknak is kötelessége, hogy az akadályokat szerető kézzel elhárítsa a kereső, szomjas lelkek előtt, hogy azok könnyebben juthassanak az élő vízhez. Ne is szóljunk most arról, hogy milyen pusztításokat idéz elé egyházunkban a szekták önkényes „Biblia-magyarázat“-a!

Szükség van az újabb Biblia-fordításokra, melyek a nyelvi és exegetikai hibákat lehetőség szerint kiküszöbölik: de még ezeknél is égetőbben szükséges nemcsak a lelkészek, hanem elsősorban az egyháztagok részére végre egy megbízható, gondos és hű kommentárus. A Kálvin-kommentár nehezen népszerűsíthető, még a kiadása is igen nagy nehézségekbe ütközik, — de a Szentírásnak egy magyar nyelvű, ref. szellemű, jegyzetes kiadása pótolná valamenyire a feltétlenül szükséges kommentárt, sőt egyházunk tagjai számára elég is volna.

Ez a cikk nem is akar egyéb lenni, mint egy kérés, de egyúttal felszólítás az illetékes egyházi körökhöz, hogy vegyék figyelembe a lelkek vágyakozását és tegyék meg mielőbb a szükséges lépéseket.

Sipos Géza.

² Ez az Újszövetség-fordítás a Szent István-Társulat kiadásában jelent meg, Budapesten.

Makkai Sándor: Magunk revíziója

— Kolozsvár. Erdélyi Szépművés Céh kiadása 1931 —

Gimnazista korunkban tanteremünk falán függött kötelező olvasmányaink jegyzéke. Akkor talán zúgolódtunk, hogy annyi könyvet kell elolvasnunk és hogy még ráadásul elő is írja a tanterv számunkra. Az évek elteltek, a diákok embersorsba jutottak, s most érezzük, hogy milyen jó, hogy az iskola reaszorított a kötelező olvasmányokra. Igaz, voltak közöttük olyanok, melyeket nem épen tapasztatos nevelői szellem írt elő. Némelyik emlékére elgondolkozunk: Mennyi nagyobb értéket zárhattunk volna náluk szívünkbe. De a sorozat java szívünk kincse maradt, a nemzeti géniusz rajtuk keresztül formált, alakított, a magáévá tett azzal, hogy bennük a mienk lett. Ha az iskolás gyermeknek ilyen áldás a kötelező olvasmány, a felnőtt ember számára is vannak kötelező olvasmányok. Ezek azok a könyvek, melyeknek feladata irányt szabni, útbaigazítani, lelket, életet formálni. Kötelező olvasmányok, mert olyan emberek írják, kiket Isten a megmentés, építés eszközéül tett. Ilyen olvasmány Makkai Sándor új könyve.

Az egyetemes magyarságnak mindössze néhány olyan írója van, kiknek mondani-valója kötelező érvényű, kiknek érzései mellett nem lehet elhaladni, ezek közé tartozik Makkai Sándor. Írásaival *kell* foglalkoznunk, mert *szent kényszer szülöttjei*. Emberé, aki úgy jár események, intézmények, gyülekezetek, társadalmi rétegek között, a magyarság életének mezőin, hogy amivel szembekerül, az mind kikényszeríti véleményét, ítéletét, tanácsát, útmutatását, az irányítás biztos, egyenes vonalát. Szeme problémalátó, de a problémákba nemcsak tekintete hatol, hanem azonnal akarata is. A feladatok magukhoz vonják, kérdéssé válnak, ő maga tulajdonképpen nem más: szóban, írásban, tettben, folytonos élő felelet, megoldás.

„Tizenkét évtizedei kisebbségi sors és élet immár elegendő kellett hogy legyen annak a kötelességének meglátására: az erdélyi magyarságnak revízió alá kell vennie életének alapvető kérdéseit. Az erdélyi magyarságnak számolnia kell a tényekkel, amelyek sorsdöntő hatalommal léptek az életbe. Az erdélyi magyarságnak, hogy életbe maradjon, az élet igazságára és ehez az igazsághoz való engedelmes alkalmazkodásra van szüksége. Miért kell ezt tennie? Miért van erre szüksége? Mert azok az

alapvető fogalmak és meggyőződések, amelyeket régi életéből hozott magával, többé nem fejezik ki az életet, a valóságot magát, hacsak át nem mennek az elme és a szív gyökereit megrázó revízió tüzein. Mert az *önvédelem*, amelynek lényege az, hogy „nem felejt és nem tanul“, az elme és a szív összehúzódnása, megkeményedése, elzárkózása a valóság panaszai elől és nem védheti meg a haláltól. Mert *előítéletei* vannak, melyek meddők és pusztítók, melyek miatt nem tudja felismerni és követni az önfeláldozó kötelesség és a szolgáló szeretet isteni parancsát, melyben élete, igazsága és jövődjé van.“

Makkai először is ezeket az előítéleteket mutatja meg. A „parancsoló tények“ kényszerítenek arra, hogy előítélet nélkül számoljunk le a múlttal, tehát végezzünk a bűnös előítéletekből származó végzetes, halálos magyar tévedésekkel, s ítéljük halálra a *csodavárást* és a *megalkuvást*. Megdöbbenő keménységgel szakítja ki lelkünkben hozzáknótt, lezárt, testünkkel, vérünkkel lett előítéleteinket. Sokszor fájdalmas döntésekre kényszerít, de logikája acélszorításában az élet „parancsoló tényei“ irányítanak a fölsszabaduló lélek életútjára. Történelmünk sorsdöntő tényein, tragikus képeink mutatja meg az élet-halál útját és motívumait: Augsbürg, Muhi, Mohács, Majtény, s velük Szent István, IV. Béla, Bethlen Gábor, Széchenyi István példázatos képeknél is több: *modellek*, melyekben sorsunk törvényei nyilvánulnak meg. A négy történelmi helynév mögött az örökmagyar szilaj, féktelenkedő hányivettség, maradi elzárkózottság, rest közönbőség, salto mortalékhán megnyilatkozó magatartékozlás s végül a magáról lemondó, önmagát halálraítélő fásultság van. De a négy tulajdonnév mögött a szervezés építő munkája, tanulás, alkalmazkodás, azután bölcs önmérséklet és áldozatosság, a jellem és lelkiség mindenek fölé való helyezése. A tipikusan magyar bűnöktől megszabadulni s a magyarság fentartását biztosító értékekkel élni, ez a magyarság nemzeti életének kiinduló pontja. Ez pedig evangéliumi kiindulópont, mert elszánt bűnbánatot, vezeklést, élni akarást jelent: *impériumot lélekben és igazságban*. Ennek az impériumnak egység-ércalakja a *valódiság* (nem tudok jobb szót, a német Echtheit-ra gondolok). Amit mutatunk, amögött az igazi értéknek kell lennie. Ezért kell megalkotni, minden társadalmi ítélettől mentesen azt a társadalmi rendet, amelyben az evangéliumi lelkület, érzület szabja meg az ember igazi értékét, nem pedig születés, pénz, pozíció, stb. (Amikor eze-

ket a sorait olvastam a könyvnek, szégyenkezve gondoltam arra, hogy a Pázmáneum egyik irodalomprofesszora a magyar irodalom és írók *úri művoltát* tartja karakterisztikumnak. Valahogy itt is igazolódik: Mégis Názárethből jön a jó!) A következő két fejezet: *Források a kösziklában* és *A kérdező jövődjé* mostmár azokról az óriási erőkről s lehetőségekről beszél, melyek népünkben titokzatosan ottélnék, s amelyeket fel kell szabadítanunk, megszerveznünk. *Van lehetőségünk önmagunk erején megélni* — csendül ki a felszabadító, életreindító, döbbenetes erővel alátámasztott mentő igazság. Makkainak, az erdélyi magyarság tulajdonképeni hordozója, a kálvinista magyarság püspökének, aki népe életét nagy kollektivitásoktól a családig látja, ez bizonyára jogosult, felelősségteljes megállapítása életkedvet, örömet, kétségbeesésből való boldog felszárnyalást ad. Bizakodásunkat még erősebben fokozza az utolsó fejezet: Ifjúságunk, „a kérdező jövődjé“ áll előttünk, s várja, hogy az ő életéért magunk is megújuljunk.

Makkai e könyvének kettős a sikere. Az első az volt, mikor fejezeteit a kolozsvári ref. nőszövetség által rendezett konferencia-estéin olvasta fel. Az erdélyi magyarság néhány vezetőszellemével beszéltem róluk. Ők már a maguk revíziójáról beszéltek. Makkai némelyik gondolata, gondolatsora sokaknál ellenkezést keltett merészségével, bátorságával, kíméletlen keménységével. Ez is tisztítóhatású volt. Voltak, akik azt mondták: Bennünk élt mindez. Sok belőle sejtésszerűen, bizonytalan körvonalakban, kusza érzésekben. Milyen jó, hogy kimondta — belőlünk tisztán, messzihangzón, tekintélyének, a felelős ember tekintélyének súlyával. A második sikert a könyv elolvasása jelenti. Mert ezt a könyvet sokan fogják olvasni. Nemcsak írója neve lesz rá a készítés, hanem az élet, mely vezetőt kerestet minden jóakartú magyarral. Makkai Sándor egyike a legnagyobb magyar vezetőknél, ez a könyv is bizonyosság reá.

Járosi Andor.

Terjesszük a

**KÁLVINISTA
VILÁG-ot,**

mint a
romániai
magyar reformátusság igazi
kálvinista öntudatú, irányú
és szellemű
lapját!

Hazatért testvéreink.

Molnár Imre bardóczy református lelkész, az erdővidéki egyházmegye főjegyzője váratlanul, február 8-án reggel 2 órakor, életének 54-ik évében eltávozott e földi világból. Nemrégben vesztette el második feleségét, amely csapás betetőzte annak a sok megpróbáltatásnak és szenvedésnek a sorát, amely ebben az életben érte. Szíve nem bírta tovább a második házasságából való négyéves kis fia mellett feküdvé, szépen, csendesen megszűnt dobogni. Szép tehetségekkel megáldott lelkipásztor volt, aki még sok áldott hagyományt mentett át abból a tudós papi világból, amelyből valók voltak a Hermányi Dienes Józsefek, a Benkő Józsefek és a Bod Péterek. Ebben az eszménytelen, sivár világban öröm volt hallani tőle, hogy milyen lelkesedéssel és buzgósággal emlegették ezeket a mi erdélyi kálvinistapap nagyjainkat és micsoda vágyakozással keresték ezeknek lábnyomát. Olvassuk a Református Szemlében, hogy egyike volt azoknak a theológus ifjaknak, akik néhai Nagy Károly püspök felügyelete alatt fordították Kálvin Institutio-jának első kiadását. Jegyezzük fel mi is ezt róla, az ő emlékeztetőre és az utána következőknek való példaadásra. — Temetése február 10-én volt a bardóczyi paróchiáról. Most már ott nyugszik teste a bardóczyi temetőben, lelke pedig az Úr előtt. Áldott az ő emlékezte. Fiának: Molnár Béla segédlelkész testvérünknek és férjénél levő leányának és szerelmes kis fiának adjon az Úr vigasztalást és kegyelmével támogassa őket!

Szász István III. éves theológiai hallgató 21-ik életévében február 19-én édes szülei karjai között szenvedve, haza tért mennyei Atyához. Még halála előtt alig egy órával bibliórát tartott a családi körben. Jób 14:1—2. verseit olvasta: „Az asszonytól született ember rövid életű és háborúságokkal bővelkedő. Mint a virág kinyílik és elhervad és eltűnik, mint az árnyék és nem állandó.” Mint a virág nyiladozott az ő nemes és szép lelke. Lábainknál ült, mint engedelmes jó fiú, akinek tiszta tekintete az Úr Igéjén csüngött s boldog, derült orcával várta, hogy megnyílják szeme előtt a mennyei élet és világ szépsége. Látásokra szomjuhozott s imel ha eddig csak töredezett tükör által látott, most szemtől-szembe lát. — Eltávoztát siratja a kolozsvári theológiai Fakultás ifjúsága és tanári kara. Siratják jó szülei és nagybátyja: Sárközi Lajos szatmárnémeti lelkész-társunk. Emlékezte áldott miközöttünk!

A magyarországi ref. egyház és intézményei.

Befejező közlemény.

Református Lapok:

1. Diákvilág.
2. Az Erő. Magyar Ifjúsági lap.
3. Hajnal. Magyar külmiszió folyóirat.
4. Kálvinista Szemle.
5. Keresztyén Család. Országos jellegű református heti néplap.
6. Közlöny. A magyar református theológus ifjúság hivatalos lapja.
7. Lelkészegetesület. A Lelkészegetesület hivatalos lapja.
8. Magyar Ifjúság. A KIE. ifjúsági lapja.
9. Magyar Presbiter. Az Országos Presbiteri Szövetség lapja.
10. Mustármag. A Bethánia egyesület lapja. Budapest.
11. Örömhír. Gyermeklap.
12. Órálló. Református politikai hetilap.
13. Protestáns Szemle. A Magyar Protestáns Irodalmi Társaság folyóirata.
14. Reformáció. Református egyházi havi szemle.
15. Protestáns Tanügyi Szemle.
16. Református Figyelő.
17. Református Igéihirdető. Gyakorlati lelkipásztori folyóirat.
18. Református Diákmozgalom. A Soli Deo Gloria lapja.
19. Tanítók Lapja.
20. Téli Ujság. Vallásos olvasmányok magyar református népünk számára.
21. Theologiai Szemle. Tudományos folyóirat.
22. Virágoskert. Gyermeklap.

Egyházkerületi lapok:

1. Debreczeni Protestáns lap. Egyházi és iskolai heti közlöny.
2. Dunántuli Protestáns Lap. A Dunántuli Református Egyházkerület hivatalos közlönye.
3. Egyházkerületi Közlöny. A Dunamelléki Református Egyházkerület hivatalos közlönye.
4. Sárospataki Református Lapok. A Tiszáninneni Református Egyházkerület és a Sárospataki Főiskola Közlönye.

Gyülekezeti lapok:

1. Egyházi Híradó. Egyházi folyóirat, amely húsz pestkörnyéki és több solti egyházmegyei gyülekezet lapjaként jelenik meg.
 2. Egyházi Híradó. A szegedi gyülekezet lapja.
 3. Harangzúgás. A makói református egyház heti lapja.
 4. Reformátusok Lapja. A kecskeméti ref. egyházmegye lapja. Vasárnap. A debreczeni gyülekezet lapja. Debreczen.
- Gyülekezeti lapok jelennek még ezenkívül: De-recskén, Diósgyőr-vasgyár, Dombóvár, Kaposvár, Miskolc és Pécs.